

КЛАСИФІКАЦІЯ ПОВЕНЕЙ

Аналіз розвитку природних катастроф показує, що оцінка ризику природних аномалій, раннє сповіщення населення про стихійні лиха є необхідною передумовою для зменшення або пом'якшення небезпеки їх прояву.

Небезпека природних лих в основному пов'язана з тим, що вони щорічно забирають тисячі людських життів, перешкоджають стійкому розвитку економіки окремих країн, у тому числі і України. Як і раніше, оцінка екологічних наслідків катастроф залишається на другому місці.

Всі природні лиха є результатом дії несприятливих і небезпечних природних явищ. Знання різних типів класифікації природних небезпек необхідне для створення банків даних і карт природного ризику територій по окремих видах небезпечних природних явищ.

Класифікація видів небезпечних природних явищ має важливе значення для організації моніторингу природних катастроф, довгострокового планування господарської діяльності і здійснення готовності до очікуваних катастроф.

Повінь – це тривалий підйом рівня води (до 30 діб) в річці в результаті танення снігів, льодовиків і випадання дощових опадів; ріка постачається поверхневим стоком і плин її займає всю заплаву, частину долини, заподіює матеріальний збиток, загрожує здоров'ю та життю людей.

Крім названих джерел виникнення повеней (сніготанення, рясні дощі) повені можуть виникати внаслідок інших гідрометеорологічних явищ, таких як затори, зажори, нагони, а також внаслідок прориву греблі.

У залежності від причин, зумовлених природними чинниками, що призводять до виникнення повеней, розрізняють 4 групи повеней :

1-а група - повені, пов'язані в основному з максимальним стоком від весняного танення снігу. Такі повені відрізняються значним і досить тривалим підйомом рівня води в річці.

2-а група - повені, сформовані інтенсивними дощами, іноді таненням снігу при зимових відлигах. Вони характеризуються інтенсивними, порівняно короткочасними підйомами рівня води.

3-я група - повені, викликані великим опором, який водяний потік зустрічає в річці. Це може відбуватися на початку і наприкінці зими при зажорах і заторах льоду.

4-а група - повені, створювані вітровими нагонами води на великих озерах і водоймищах, а також біля морських гирл рік.

Існує ще п'ятий вид повеней - повені при прориві гребель.

У межах України переважають повені перших двох груп (біля 70-80% усіх випадків). Вони зустрічаються на рівнинних і гірських ріках, у північних і південних районах. Інші два типи повеней мають локальне поширення.

За розмірами або масштабами та за сумарним збитком, який завдається, повені поділяються також на чотири групи:

1-а група - *низькі* (малі) повені. Спостерігаються в основному на рівнинних ріках і мають повторюваність приблизно 1 раз у 5-10 років. Затоплюється при цьому менше 10% сільськогосподарських угідь, розташованих у низьких місцях. Ці повені наносять незначний матеріальний збиток і майже не порушують ритму життя населення.

2-а група - *високі* повені. Супроводжуються значним затопленням, охоплюють порівняно великі ділянки річкових долин та іноді істотно порушують господарський і побутовий уклад населення. У густонаселених районах високі повені нерідко призводять до часткової евакуації людей, наносять відчутний матеріальний і моральний збиток. Відбуваються вони раз у 20-25 років. Затоплюється приблизно 10-15% сільськогосподарських угідь, переважно косовиці і пасовища.

3-я група - *видатні* повені. Такі повені охоплюють цілі річкові басейни. Вони паралізують господарську діяльність і різко порушують побутовий уклад населення, наносять великий матеріальний і моральний збиток. Під час видатних повеней виникає необхідність масової евакуації населення і матеріальних цінностей із зони затоплення і захисту найбільш важливих господарських об'єктів. Видатні повені повторюються приблизно один раз у 50-100 років. Затоплюється при цьому 50-70% сільськогосподарських угідь – сінокісні, пасовищні угіддя і частина орних земель. Починається затоплення населених пунктів.

4-а група - *катастрофічні* повені. Вони призводять до затоплення величезних територій у межах однієї або декількох річкових систем. При цьому в зоні затоплення цілком паралізується господарська і виробнича діяльність, тимчасово змінюється життєвий уклад населення. Такі повені призводять до величезних матеріальних збитків і загибелі людей, трапляються не частіше одного разу в 100-200 років або ще рідше. Затоплюється більше ніж 80-90% сільськогосподарських угідь, населені пункти, промислові підприємства й інженерні комунікації.